

USTAWA

z dnia 21 listopada 1983 r.

o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 1. W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111 i z 1983 r. Nr 41, poz. 185) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. 1. Ustanawia się Komitet Obrony Kraju właściwy w sprawach obronności i bezpieczeństwa Państwa.

2. Do zadań Komitetu Obrony Kraju należy w szczególności:

- 1) ustalanie generalnych założeń obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- 2) rozpatrywanie głównych zagadnień dotyczących obronności i bezpieczeństwa Państwa oraz wytyczanie kierunków działania w tej dziedzinie w powiązaniu z całokształtem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i realizacją innych zadań państwowych,
- 3) występowanie z wnioskami w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego, stanu wojennego, ogłoszenia mobilizacji oraz podjęcia postanowienia o stanie wojny,
- 4) sprawowanie funkcji administratora w sprawach bezpieczeństwa i obronności Państwa w czasie obowiązywania stanu wyjątkowego i stanu wojennego — na zasadach określonych w odrębnych przepisach ustawowych,
- 5) ustalanie założeń organizacyjnych Sił Zbrojnych, obrony cywilnej i jednostek zmilitaryzowanych,
- 6) ustalanie zadań związanych z podnoszeniem gotowości obronnej Państwa oraz nadzorowanie ich wykonywania,
- 7) koordynowanie działalności naczelných i centralnych oraz terenowych organów administracji państwowej i gospodarki narodowej w zakresie obronności Państwa,

8) dokonywanie ocen oraz sprawowanie nadzoru i kontroli wykonywania zadań w zakresie obronności Państwa przez organy i jednostki organizacyjne zobowiązane do realizacji tych zadań.

9) wykonywanie innych zadań w zakresie obronności i bezpieczeństwa Państwa.”

2) po art. 5 dodaje się art. 5a w brzmieniu:

„Art. 5a. Zadania wymienione w art. 5 ust. 2 pkt 1, 2 i 5—9 Komitet Obrony Kraju wykonuje w zgodności z ustaleniami Rady Ministrów, podejmowanymi w ramach sprawowania ogólnego kierownictwa w dziedzinie obronności kraju i organizacji Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.”

3) art. 6—8 otrzymują brzmienie:

„Art. 6. 1. Komitet Obrony Kraju jest organem kolegialnym.

2. W skład Komitetu Obrony Kraju wchodzi: przewodniczący, zastępcy przewodniczącego, członkowie i sekretarz.

3. Komitet Obrony Kraju w ramach swego zakresu działania podejmuje uchwały oraz wydaje wytyczne i zalecenia.

Art. 7. 1. Przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju powołuje i odwołuje Sejm.

2. Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju:
1) kieruje pracami Komitetu,
2) wydaje zarządzenia w sprawach należących do zakresu działania Komitetu.

Art. 8. 1. Zastępcą przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju do spraw Sił Zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego jest Minister Obrony Narodowej. Pozostałych zastępców przewodniczącego powołuje Rada Państwa.

2. Rada Państwa, w porozumieniu z Radą Ministrów, określa:

1) zasady i tryb działania Komitetu Obrony Kraju, a także zasady i tryb powoływania oraz zakres działania jego organów wykonawczych,

- 2) zasady i tryb powoływania i odwoływania członków i sekretarza Komitetu Obrony Kraju i jego Prezydium, a także zadania i uprawnienia osób wchodzących w skład Komitetu.”;
- 4) po art. 8 dodaje się art. 8a w brzmieniu:

„Art. 8a. 1. Zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawuje Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju.

  2. Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju, jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w szczególności:
    - 1) na wniosek Ministra Obrony Narodowej określa główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz ich przygotowania do obrony Państwa,
    - 2) wyraża opinię o kandydacie proponowanym na stanowisko Ministra Obrony Narodowej,
    - 3) na wniosek Ministra Obrony Narodowej mianuje i zwalnia Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz dowódców okręgów wojskowych i rodzajów Sił Zbrojnych.”;
- 5) w art. 9 skreśla się ust. 1 i 3 oraz oznaczenie ust. 2;
- 6) po art. 11 dodaje się art. 11a w brzmieniu:

„Art. 11a. Rada Państwa mianuje na okres wojny Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.”;
- 7) art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. 1. Naczelne i centralne organy administracji państwowej oraz wojewodowie organizują wykonywanie zadań w zakresie obronności Państwa wynikających z ustaw oraz wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych właściwych organów.

  2. Wykonywanie zadań w zakresie obronności Państwa określonych stosownie do przepisów ustaw oraz wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych właściwych organów należy do wszystkich organów administracji państwowej oraz kierowników podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych, a także do osób prawnych.
  3. Organy samorządu terytorialnego obowiązane są w podejmowanych uchwałach uwzględniać realizację spraw obronności Państwa.
  4. Przedsiębiorstwa państwowe i ich zrzeszenia obowiązane są wykonywać zadania w zakresie obronności Państwa określone stosownie do przepisów ustaw oraz wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych. Realizacja tych zadań w przedsiębiorstwach należy do ich dyrektorów, a w zrzeszeniach — do dyrektorów zrzeszeń. Organy samorządu załogi obowiązane są uwzględniać w podejmowanych uchwałach realizację spraw obronności Państwa.
- 8) po art. 13 dodaje się art. 13a w brzmieniu:

„Art. 13a. Organy administracji i kierownicy jednostek określonych w art. 13 uwzględniają w toku wykonywania zadań w zakresie obronności — postulaty dotyczące potrzeb Sił Zbrojnych, przekazywane przez Ministra Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego upoważnione, oraz postulaty dotyczące potrzeb obrony cywilnej, przekazywane przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju lub terenowe organy obrony cywilnej.”;
- 9) art. 14 otrzymuje brzmienie:

„Art. 14. 1. Kierowanie sprawami obronności w województwach należy do wojewódzkich komitetów obrony.

  2. Wojewódzkie komitety obrony, kierując sprawami obronności na obszarze województw, rozpatrują jej potrzeby w związku z całokształtem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa i z innymi zadaniami państwowymi.
  3. Wojewódzkie komitety obrony działają w ramach przysługujących im uprawnień, zgodnie z decyzjami Komitetu Obrony Kraju.
  4. Rada Ministrów lub Komitet Obrony Kraju mogą ustalić, że wykonywanie określonych zadań w zakresie obronności Państwa przez organy i jednostki wymienione w art. 13 ust. 2, 4 i 5 odbywa się na zasadach i w trybie określonych przez wojewódzkie komitety obrony, a w zakresie obrony cywilnej — przez szefów obrony cywilnej, pod bezpośrednim kierownictwem i nadzorem tych organów.
  5. Przewodniczącymi wojewódzkich komitetów obrony są wojewodowie.
  6. Komitet Obrony Kraju określa skład, zakres oraz zasady i tryb działania wojewódzkich komitetów obrony, a także zasady i tryb powoływania oraz zakres działania organów wykonawczych tych komitetów.
  7. W posiedzeniach wojewódzkiego komitetu obrony uczestniczą przewodniczący wojewódzkiej rady narodowej oraz inne osoby, na zasadach określonych przez Komitet Obrony Kraju.”;
- 10) w art. 23 skreśla się ust. 5;
- 11) po art. 60 dodaje się art. 60a w brzmieniu:

„Art. 60a. 1. Równoznaczne ze spełnianiem obowiązku zasadniczej służby wojskowej jest pełnienie przez poborowych służby w formacjach uzbrojonych nie wchodzących w skład Sił Zbrojnych.

2. Komitet Obrony Kraju określa:
- 1) formacje uzbrojone, w których służba jest równoznaczna ze spełnianiem obowiązku zasadniczej służby wojskowej,
  - 2) zasady przeznaczania i kierowania do służby w formacjach uzbrojonych, a także przebieg tej służby w zakresie nie uregulowanym w odrębnych przepisach.
3. Poborowym pełniącym służbę w formacjach uzbrojonych i członkom ich rodzin, niezależnie od uprawnień określonych dla tych osób w przepisach z tytułu tej służby, przysługują szczególne uprawnienia przewidziane w niniejszej ustawie oraz w przepisach wydanych na jej podstawie dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i ich rodzin w zakresie określonym przez Radę Ministrów.”
- 12) w art. 93:
- a) w ust. 2 wyraz „wojewody” zastępuje się wyrazami: „terenowego organu administracji państwowej stopnia wojewódzkiego” oraz dodaje się zdanie drugie w brzmieniu: „Decyzja tego organu jest ostateczna.”,
  - b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:
    - „2a. Minister Spraw Wewnętrznych może uchylić w trybie nadzoru ostateczną decyzję terenowego organu administracji państwowej wydaną z naruszeniem przepisów prawa.
    - 2b. Terenowy organ administracji państwowej, którego decyzja została uchylona, rozpatruje sprawę ponownie i wydaje nową decyzję.”;
- 13) w art. 125 w ust. 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
- „Od decyzji terenowego organu administracji państwowej w tych sprawach przysługuje odwołanie do terenowego organu administracji państwowej stopnia wojewódzkiego, którego decyzja jest ostateczna.”;
- 14) w art. 140 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
- „4. Okres odbywania zastępczej służby poborowych jest okresem równorzędym z okresem zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.”;
- 15) w art. 150 w ust. 1 w pkt 2 po wyrazach: „o której mowa w art. 146 ust. 3” dodaje się wyrazy: „a na stanowisko komendanta formacji — kierownik zakładu pracy lub terenowy organ administracji państwowej.”;
- 16) art. 169 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 169. 1. Osobie odbywającej służbę w obronie cywilnej, która doznała uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z odbywaniem tej służby, a w razie śmierci tej osoby — członkom rodziny, przysługują, z zastrzeżeniem ust. 4—6. świadczenia na zasadach i w trybie przewidzianych dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Postępowanie w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przeprowadza i odszkodowanie wypłaca zakład pracy, organ administracji państwowej lub inny organ, któremu formacja obrony cywilnej jest podporządkowana, albo jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 146 ust. 3.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wypadków w drodze do miejsca lub z miejsca pełnienia służby, z tym że prawo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
3. Od decyzji zakładu pracy lub organu wymienionego w ust. 1 i 2 w sprawie odszkodowania przysługuje odwołanie na zasadach i w trybie przewidzianych dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
4. Junakowi odbywającemu zasadniczą służbę w oddziale obrony cywilnej, który doznał uszczerbku na zdrowiu w czasie odbywania tej służby, a w razie śmierci junaka — członkom rodziny, przysługują świadczenia odszkodowawcze i rentowe oraz należności pośmiertne, na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach dla żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową.
5. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa:
- 1) właściwość organów i tryb ustalania:
    - a) okoliczności i przyczyn wypadku, któremu uległ junak,
    - b) związku choroby junaka ze szczególnymi właściwościami lub warunkami zasadniczej służby w obronie cywilnej,
  - 2) właściwość organów do orzekania o uszczerbku na zdrowiu junaka oraz do przyznawania i wypłacania świadczeń odszkodowawczych oraz należności pośmiertnych, o których mowa w ust. 4.
6. Od decyzji organu właściwego w sprawach świadczeń odszkodowawczych, o których mowa w ust. 4, przysługuje zainteresowanemu odwołanie do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie określonym w przepisach o postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych.
7. Okres odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej jest okresem równorzędnym z okresem zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.”;
- 17) w art. 184 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:
- „6. Przepis art. 134 ust. 2 stosuje się odpowiednio do osób, o których mowa w ust. 4.”;
- 18) w art. 186 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
- „3. Osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej są obowiązane do wykonywania poleceń przełożonych, wydanych w sprawach służbowych, oraz do wykonywania zadań ustalonych dla jednostki zmilitaryzowanej.”;

- 19) po art. 195 dodaje się art. 195a w brzmieniu:
 „Art. 195a. Osoby posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do jednostek przewidzianych do militaryzacji oraz osoby pełniące służbę w jednostkach zmilitaryzowanych są obowiązane zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których pozyskiły wiadomość bezpośrednio lub w związku z odbywaniem tej służby, jeżeli sprawy te uznano za tajne albo gdy utrzymania ich w tajemnicy wymagają względy obronne. Przepis art. 67 ust. 2 stosuje się odpowiednio.”;
- 20) po art. 196 dodaje się art. 196a w brzmieniu:
 „Art. 196a. Jednostki zmilitaryzowane mogą być przydzielone w całości lub w części innym ministrom lub szefom obrony cywilnej województw, na zasadach określonych przez Komitet Obrony Kraju.”;
- 21) art. 198 otrzymuje brzmienie:
 „Art. 198. 1. W sprawach nie unormowanych w ustawie do osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych stosuje się:
 1) przepisy prawa pracy albo
 2) przepisy szczególne, jeżeli normują stosunek służbowy tych osób — w zakresie oraz na zasadach i w trybie określonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.
 2. Rada Ministrów może przyznać osobom pełniącym służbę w jednostkach zmilitaryzowanych oraz członkom ich rodzin szczególne uprawnienia i ulgi oraz określić zasady i warunki korzystania z tych uprawnień i ulg.”;
- 22) art. 215 otrzymuje brzmienie:
 „Art. 215. 1. Ministrowie oraz wojewodowie mogą być zobowiązani do wykonywania określonych zadań organizacyjno-mobilizacyjnych na rzecz Sił Zbrojnych przy udziale jednostek organizacyjnych im podległych lub przez nich nadzorowanych, a także przedsięwzięciach i zrzeczeniach przedsiębiorstw państwowych.
 2. Zadania, o których mowa w ust. 1, mogą być nałożone również na zarządy spółdzielni oraz związków spółdzielczych.”;
- 23) w art. 218 w ust. 1 w pkt 3 oraz w ust. 2 w pkt 2 wyrazy: „służby w obronie cywilnej” zastępuje się wyrazami: „szkolenia poborowych lub ćwiczeń w obronie cywilnej”;
- 24) w art. 222 w ust. 1 skreśla się wyrazy: „albo karty powołania”;
- 25) w art. 223:
 a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
 „1a. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 będąc przeznaczony do zasadniczej służby w obronie cywilnej albo wobec tej osoby.”,
 b) w ust. 2 wyrazy: „albo służby w obronie cywilnej lub” zastępuje się wyrazami: „szkolenia poborowych lub ćwiczeń w obronie cywilnej albo”;
- 26) w art. 224:
 a) w ust. 1 po wyrazach: „czynnej służby wojskowej” dodaje się wyrazy: „albo przeznaczony do zasadniczej służby w obronie cywilnej”,
 b) w ust. 4 po wyrazach: „wojskowej” dodaje się wyrazy: „albo w art. 161”;
- 27) w art. 226 wyrazy: „służby w obronie cywilnej” zastępuje się wyrazami: „szkolenia poborowych lub ćwiczeń w obronie cywilnej”;
- 28) w art. 227:
 a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
 b) dodaje się ust. 2 w brzmieniu:
 „2. Tej samej karze podlega, kto umyślnie nie wykonuje albo utrudnia wykonanie zadań, o których mowa w art. 214—216.”;
- 29) po art. 234 dodaje się art. 234a w brzmieniu:
 „Art. 234a. 1. Osoby odbywające zasadniczą służbę w obronie cywilnej ponoszą odpowiedzialność karną za przestępstwa popełnione w czasie tej służby, według przepisów odnoszących się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.
 2. Sprawy o przestępstwa określone w ust. 1 należą do właściwości sądów wojskowych.”;
- 30) w art. 237:
 a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
 b) dodaje się ust. 2 w brzmieniu:
 „2. W czasie obowiązywania stanu wyjątkowego stosuje się w zakresie obowiązku służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz w zakresie świadczeń na rzecz obrony przepisy obowiązujące w czasie wojny, jeżeli organ wprowadzający stan wyjątkowy nie postanowi inaczej.”
- Art. 2.** 1. Sprawy o przestępstwa popełnione przez osoby odbywające zasadniczą służbę w obronie cywilnej, które z dniem wejścia w życie ustawy przestały podlegać właściwości sądów powszechnych, toczą się do czasu ich prawomocnego zakończenia przed tymi sądami.
 2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w postępowaniu przygotowawczym.
- Art. 3.** Minister Obrony Narodowej ogłosi w drodze obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu, z zachowaniem ciągłej numeracji działów, rozdziałów, artykułów, ustępów, punktów i liter.
- Art. 4.** Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
 Sekretarz Rady Państwa: *J. Szymanek*